

**YILDIZ, Cemal; OKUR, Alparslan;
ARI, Gökhan ve YILMAZ, Yakup**
**Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya
Türkçe Öğretimi**
Ankara: Pegema Yayıncılık, 2006, 411 s.
ISBN 9944-919-40-3

Mehtap ÖZDEN¹

Kişinin içinde doğup büyüdüğü çevre ile iletişim kurmak için ilk öğrendiği dile ana dili denilmektedir. Ana dili, önce anneden ve yakın çevreden öğrenilir, daha sonra kişinin bilinçaltına yerleşerek toplumla bağıni oluşturur. İlköğretime başlayan çocuğun işte bu bahsedilen aile ve yakın çevreden öğrendiği kadarıyla konuşma becerisi vardır. Çocuğun okulla birlikte çevresini, toplumunu, kültürünü tanıması bu bilgileri geliştirmesi ve kendini ifade etmesi ana dili öğretimindeki başarı ile doğru orantılıdır. Ana dili öğretiminin bireylere; doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma, onların düşünce güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaştırma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları vardır (Sever, 2000: 5). Okullarda bu amaca ulaşmada yol göstericilik görevi başta Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlerindir. Öğretmenlere ve konu ile ilgilenen uzmanlara kaynaklık etmek amacıyla 1998 yılından itibaren hızla sayısı artan üniversitelerin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde araştırma ve çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan yeni araştırma ve çalışmalar göz önüne alınarak hazırlanan Türkçe öğretim kitaplarının belki de en yenisi olan kitap “Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi” adını taşımaktadır.

Ana dili öğretimindeki gelişmelerin ve yeni yaklaşımların konu edildiği, ana dili eğitiminin bilimsel temellere ve çağdaş gelişmelere göre nasıl yapılması gerektiğini anlatan, hazırlanmasında yabancı kaynaklardan yararlanılan kitap 2005’te yayımlanan Türkçe Öğretim Programı dikkate alınarak hazırlanmıştır. 2006 Ağustos ayında programda Talim Terbiye Kurulu tarafından yapılan kısmî değişiklikler de kitap hazırlanırken göz önünde bulundurulmuştur.

Kitabın editörlüğü dilbilim, metindilbilim, dil edinimi, yabancı dil ve ana dili öğretimi konularında ulusal ve uluslar arası çalışmaları bulunan Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü’nden Prof. Dr. Cemal Yıldız tarafından yapılmıştır. Kitabın bölümlerini ise Türkçe

¹ Marmara Üniversitesi , Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretimi Bölümü.
E-mail: mehtapguness@yahoo.com

Eğitimi alanında çalışan farklı araştırmacılar Prof. Dr. Cemal Yıldız, Alparslan Okur, Gökhan Arı ve Yakup Yılmaz hazırlamıştır.

2006 Ekim ayında ilk baskısını yapan kitap on iki bölümden oluşmaktadır. Ön söz ve giriş bölümünde çalışma genel olarak tanıtılmış, amacı ve önemi belirtilmiştir. Ana dili derslerindeki öğretim uygulamalarının deneyime dayanan, yaratıcı, sosyal, uygulamalı öğrenim olmak üzere beş grupta ele alınmasının gerektiği ifade edilmiştir. Ana dili dersinin bütün derslerin temeli olması nedeniyle öğretmenlerin yeni yöntem ve yaklaşımları kullanmaya teşvik edilmesi ve eğitimde niteliğin yükseltilmesi çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir.

Birinci bölüm “Dil” adını taşımaktadır ve dil, dil edinimi ve çocukta dil gelişimi konuları ele alınmaktadır. Dilin tanımı ve doğuşu ile başlayan bölümdeki konular özlü olarak okuyucuya aktarılmaktadır.

“Ana Dili Öğretimi” isimli ikinci bölümde ana dili öğretim ve öğrenimi, çalışma alanları anlatılmıştır. Bu bölümde ana dili öğretiminin tarihî gelişimine de bu bölümde değinilmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonraki yıllarda kaynağını Humboldt’un görüşlerinden alan ana dili öğretimindeki “İdealist Yaklaşım”dan, 1960’lı yılların sonunda ortaya çıkan “Eleştirel Özgürlükçü” öğretim yönteminden ve 1980’den itibaren kullanılan “Yapılandırmacılık” yöntemlerinden ana çizgileriyle bahsedilmiş, bunlar yorumlanmıştır.

Üçüncü bölüm “Türkiye’de Ana Dili Öğretim Programları” başlığını taşımaktadır. Cumhuriyet öncesi dil öğretim programlarının tarihi, Cumhuriyet döneminde ilk, orta dereceli ve ilköğretim okullarında ana dili öğretim programlarının tarihi incelenmektedir.

Dördüncü bölüm “İlk Okuma ve Yazma Öğretimi” başlığını taşımaktadır. Okuma bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel, 1990: 119). Okuma ve yazma öğretimi, el yazısı öğretimi, ilk okuma ve yazma öğretim yöntemleri ve okuma ve yazma becerilerini ölçme ve değerlendirme ölçekleri hakkında bilgi verilmektedir.

Ana dili beceri alanlarından okuma öğretiminin ele alındığı beşinci bölüm “Okuma ve Anlama Eğitimi” başlığındadır. Okumanın tanımı ve özelliklerinden sonra okuma etkinliklerinin uygulanışı, 2006 programına göre okuma yöntem ve teknikleri, okuma etkinlikleri örnekleri verilmiştir.

Altıncı bölüm ana dili beceri alanlarından “Konuşma Öğretimi” adını taşımaktadır. İlköğretimden önceki ve ilköğretimdeki konuşma yetersizlikleri, konuşma öğretimi aşamaları, 2006 programına göre konuşma becerisi ile ilgili amaç ve kazanımlar ve etkinlikler, konuşma öğretiminde ölçme ve değerlendirme bu bölümü oluşturan ana başlıklardır.

Yedinci bölüm “Dinleme – İzleme Öğretimi” adı altında dinleme becerisi yer almaktadır. Dinleme ile ilgili kavramlar, dinleme öğretimi ile ilgili kavramlar, Türkçe Öğretim Programlarında dinleme öğretimi, bu beceri ile

ilgili 2006 programındaki amaçlar anlatılmıştır. Ayrıca dinleme ve izleme becerisi değerlendirme formları ve bu beceriyi öğrenciye kazandırırken kullanılacak materyallerde bulunması gereken özellikler de bu bölümü oluşturmaktadır.

Sekizinci bölüm ana dili beceri alanlarından yazmaya ayrılmıştır ve “Yazma Öğretimi” adını taşımaktadır. Yazma öğretimi ile ilgili kavramlar, yaratıcı yazma ve yazma aşamaları sekizinci bölümde ayrıntılı bir şekilde işlenmektedir.

Dokuzuncu bölüm “Dil Bilgisi Öğretimi” adındadır. Dilbilgisi derslerinden öğrencinin edinmesi gereken bilginin temeli, doğru cümle kuruluşunu anlamak ve sözcüklerin cümle içindeki görevlerine göre çeşitlerini ve biçimlerini tanımdır (Göğüş, 1978: 340). Ayrı bir beceri alanı olmamasına rağmen dil öğretiminin temel alt yapısı olarak görülen dilbilgisi öğretiminin ele alındığı bu bölümde dil bilgisi konuları, bu konuların sınıflara göre öğretimi, dil bilgisinin nasıl öğretileceği, öğretmek için kullanılan yöntem ve teknikler, üretimci dönüşümsel dil bilgisi yöntemi anlatılmıştır. Ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılabileceği ile ilgili bilgiler ve 2006 programına göre etkinlikler, etkinlik örnekleri de verilmiştir.

Onuncu bölüm dil öğretimi beceri alanlarını tümünü ilgilendiren “Kelime Öğretimi” başlığı altındadır. Diğer birçok Türkçe öğretimi kitabından farklı olarak kelime öğretimini ayrı bir bölüm altında inceleyen kitapta kelime ve kavram, kavram öğrenme yolları, kelime dağarcığı gelişimi izah edilmiştir. Kelime ve kavram öğretimi, bunların öğretiminde sıklıktan yararlanma ve bu konu ile ilgili bölümü hazırlayan araştırmacı tarafından yapılmış araştırma ve önerilerden sonra Türkçe derslerinde yapılabilecek kelime çalışma etkinlikleri verilmiştir.

On birinci bölüm “Ana Dili Öğretiminde Kullanılan Alternatif Yöntemler” adını taşımaktadır. Bölümde öğrenci merkezli öğretimin temelini oluşturan proje temelli öğretim, mihver ders uygulaması anlatılmıştır. Proje temelli ders sınıf anlayışına yönelik düşünceden tamamen uzaklaşma yönünde bir adım olarak görülmektedir (Yıldız, 2003: 37). Proje temelli ders bahsedilen alternatif yöntemlerden ilkidir, ikinci olarak mihver ders uygulamalarından söz edilmiştir. Mihver ders yaklaşımı sadece ana dili dersinde değil, tüm derslerde uygulanabilecek çağdaş bir yöntem olarak görülmektedir. Bu yaklaşıma göre ne dersler ne de konular birbirinden bağımsızdır. Öğretmenler de derslerini plânlayıp işlerken birbirleriyle ilişki içinde bulunmalıdır (Yıldız, 2003: 25). Yapılan açıklamalardan sonra okullarımızdaki durum da değerlendirilmiştir. Söz edilen öğrenci merkezli eğitim çalışmalarına uygun olarak öğretmenin görevlerinin yeniden gözden geçirilmesi, öğrencinin ders sonunda bir şeyler öğrenmesi veya öğrenciye bir şeyler öğretilmesinin artık amaç olmadığı, amacın; dersteki yeni bilgiler sayesinde çevreye, hayata ve öğrenme ortamına öğrenciyi hazırlamak olduğuna değinilmiştir. Her sınıfın ihtiyaçlarına göre öğretim yapılmasına ve

hiçbir dersin aslında diğer dersten daha önemli olmadığına işaret edilmiştir. Dehn'in "öğrenme süreci ve öğretme yöntemi arasındaki uyumu" vurguladığından, uyumdan kastedilenin de işlenen konuya ve çocuklara uygun bir yöntem, bir yol arayışı anlamına geldiğinden bahsedilmiştir

Çalışmanın son bölümü olan on ikinci bölümde "Ölçme Değerlendirme" işlenmiştir. Konu ile ilgili araç ve yöntemlere, formlar ve ölçeklere bu bölümde yer verilmiştir.

Geniş bir kaynakçaya sahip olan kitapta yerli kaynakların yanında oldukça fazla bir şekilde yabancı kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Türkçe öğretimi hakkında yazılan kitaplar toplu olarak incelendiğinde ya ilköğretimin birinci kademesine ya da ikinci kademesine yönelik olarak hazırlandıkları görülmektedir. Birinci kademeye yönelik yazılan kitaplarda ilk okuma yazmaya, yazılı anlatıma önem verilirken dinleme ve konuşma eğitimine önem verilmediği söylenebilir. İkinci kademeye yönelik hazırlanan kitaplarda ise dilin dört becerisine ve bunların temelindeki dil yapısına önem verildiği ve 1981 programının temel alındığı görülmektedir. Kitaplarda uzun teorik bilgilere yer verildiği ancak ana dil öğretimi ile ilişkilendirmede sorunlar yaşandığı da bilinen bir gerçektir. Bu kitapta ise hem birinci kademeye hem de ikinci kademeye yönelik bilgiler bulunmaktadır. Bu da eseri benzerlerinden farklı kılan bir özelliktir. Ayrıca hemen her bölümde uygulama örnekleri verilmiş olması da kitabın bir diğer olumlu özelliğidir.

Yapılan araştırma ve çalışmaların alanda bulunan kaynak eksikliğinin giderilmesindeki faydası tartışılmaz bir gerçektir. Yeni bir uzmanlık alanı olan Türkçe Eğitimi ile ilgili çalışmalarda sayı artışına karşın içerik bakımından bu çalışmalar birbirine benzemektedir. Türkçe eğitimi alanında dil öğretimindeki yeni ve farklı yaklaşımları aktarmak için hazırlanan kaynaklar ise yok denecek kadar az durumdadır. Hedefi yeni yetişen veya hizmet eden öğretmenlere birçok Türkçe Öğretimi kitabında bulunmayan ve gelişmiş ülkelerde kullanılan yeni ve farklı yaklaşımları, ana dili öğretim yöntemlerini, bunun yanında da en son Türkçe Programına göre dil beceri alanlarını her yönüyle tanıtır derslerde yapılabilecek etkinlik örneklerini sunmak olan kitap amacına uygun olarak hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Demirel, Ö. (1990). **Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler**. Ankara: Usem Yayınları
- Göğüş, B. (1978). **Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Sever, S. (2000). **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayınları
- Yıldız, C. (2003). **Türkçe Öğretiminde Alternatif Yöntemler**. Ankara: Anı Yayınları